

**PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ ŽENKLINIMAS
PAGAL PAVOJINGŲ MEDŽIAGŲ IR PAVOJINGŲ KROVINIŲ TEISĘ**

Pavojingų medžiagų teisės (Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų klasifikavimo ir ženklavimo tvarka) ir pavojingų krovinių teisės (ADR) svarbiausiu tikslu vieningai laikoma žmonių ir aplinkos apsauga. Jos skiriasi tik jų taikymo sritimi: pavojingų medžiagų teisė turi saugoti nuo darbo vietoje kylančių pavojų, pavojingų krovinių teisė tarnauja saugai pervežimuose. Abiem yra bendra tai, kad jos identifikuoja pavojingų medžiagų savybes ir išpėja apie tai simboliais. Pavojingų krovinių teisėje pagal pavojaus rūšį išskiriamos klasės.

Pavojinga medžiaga	Medžiagos savybės	Pavojingas krovinsys		
<p align="center">E</p> <p align="center">Sprogstamoji</p>	<p>Sprogstamosios medžiagos Sprogstamosiomis laikomos pavojingos medžiagos ir preparatai, kurie tam tikromis sąlygomis – pvz., smūgio, trinties arba šilumos poveikyje – galėtų sprogti. Pavojingų krovinių potvarkiu visos sprogstamosios medžiagos priskiriamos I pavojingų krovinių klasei. Poklasiai 1.1 iki 1.6 nurodo, kaip atskiros medžiagos yra pavojingos sprogumo atžvilgiu: kuo didesnis poklasio skaitmuo, tuo mažesnis pavojus.</p>	<p>1 klasė</p> <p>Sprogumo simboliu ir poklasiu 1.1 žymimos medžiagos, kurios yra labai sprogios</p>	 <p>Poklasiu 1.2 ir 1.3 žymimos medžiagos, kurios galėtų sudaryti skeveldras (1.2) arba yra labai lengvai užsidegančios ir pavojų galėtų sukelti skeveldromis arba oro slėgiu</p>	 <p>“D” ir “N” suteikia informaciją apie medžiagų grupių suderinamumą ir apie tai, su kokiomis kitomis medžiagomis galima kartu transportuoti</p>
<p>Pavojingų medžiagų teisėje nėra specialaus simbolio dujoms. Talpyklos žymimos priklausomai nuo jų turinio (terpės) – pvz., “toksiška” arba “degi”</p>	<p>Dujos Dujos transportuojamos arba vartojamos suslėgtos arba suskystintos. Talpyklose dujos laikomos po dideliu slėgiu. Pažeidimai ir stiprūs šilumos poveikiai gali sukelti dujų talpyklų sprogimą. Daugelis dujų, apart to, turi ir kitų pavojingų savybių: jos gali būti, pvz., troškinančios, toksiškos, ardančios (ėsdinančios), degios (liepsniosios) arba aplinkai pavojingos</p>	<p>2 klasė</p> <p>Degios (liepsniosios) dujos</p>	 <p>Troškinančios dujos</p>	 <p>Toksiškos dujos</p>

Pavojinga medžiaga	Medžiagos savybės	Pavojingas kroviny
 <p style="text-align: center;">Deği</p>	<p style="text-align: center;">Degios/lengvai užsidegančios medžiagos (Liepsnieji skysčiai)</p> <p>Degios arba lengvai užsidegančios skystos medžiagos lengvai sudaro garus, kurie susimaišę su oru ir nuo degimo šaltinio gali užsidegti. Degimo šaltiniu gali būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Atvira ugnis, liepsna arba karštis, ◆ Mechaninė arba elektrinė kibirkštis, ◆ Elektrostatinio krūvio sukelta kibirkštis, ◆ Karšti paviršiai 	<p>3 klasė</p>
<p style="text-align: center;">F</p> <p style="text-align: center;">Labai degi</p>	<p>Daugelis kietų medžiagų, ypač kai jos būna smulkių dalelių forma, kaip dulkės arba kaip drožlės, gali degti paveiktos degimo šaltinio</p>	<p>4.1 klasė: Degios arba lengvai užsidegančios kietos medžiagos</p>
<p style="text-align: center;">F+</p> <p style="text-align: center;">Ypač degi</p>	<p>Šios klasės medžiagos gali be jokių išorinių degimo šaltinių spontaniškai pačios įkaisti ir užsidegti. Tai įvyksta per trumpą laiką. Šios medžiagos vadinamos piroforinėmis</p>	<p>4.2 klasė: Savaime užsidegančios medžiagos</p>

Pavojinga medžiaga	Medžiagos savybės	Pavojingas kroviny
<p>Taip pat egzistuoja medžiagos, kurios žymimos tik žodžiu “degios”</p>	<p>Kai šios medžiagos susiliečia su vandeniu – taip pat kai gali būti pakankamas oro drėgnumas – įvyksta jų cheminė reakcija su vandeniu. Jos metu susidaro degios dujos, kurios daugeliu atvejų tuoj pat užsidega</p>	<p>4.3 klasė: Medžiagos, kurios sąlytyje su vandeniu išskiria degias (liepsniąsias) dujas</p>
<p>O</p> <p>Oksiduojanti</p>	<p>Oksiduojančios medžiagos Šiuo simboliu žymimos medžiagos, kurios kontakte su degiomis medžiagomis gali jas uždegti, kartu su degiomis medžiagomis gali sudaryti sprogius mišinius arba padidinti gaisro pavojų</p>	<p>5 klasė</p>
<p>T</p> <p>Toksiška</p> <p>T+</p> <p>Labai toksiška</p>	<p>Toksiškos medžiagos Kaukole žymimos medžiagos, kurios yra toksiškos įkvėpus, prarijus arba kontakte su oda. Tačiau kaukole taip pat žymimos medžiagos ir preparatai, kurių vėlyvosios pasekmės nėra pašalinamos. Joms priskiriamos medžiagos ir preparatai, kurie klasifikuojami kaip sukeltantys vėžį, pavojingi reprodukcijai arba sukeltantys paveldimumo pakitimus (mutagenai). Papildomas žymėjimas “T” seka nuo angliško žodžio “toxic” (toksiška), “T+” reiškia labai toksišką</p>	<p>6 klasė</p> <p>Įstatymas skiria labai toksiškus, toksiškus ir mažai toksiškus</p>

Pavojinga medžiaga	Medžiagos savybės	Pavojingas krovinys
<p>Elgesys su radioaktyviosiomis medžiagomis reguliuojamas kitais apsaugos nuo spinduliuotės teisės aktais</p>	<p>Radioaktyviosios medžiagos Radioaktyviosios medžiagos skleidžia nematomą spinduliuotę, kuri yra žalinga žmonėms ir kitiems organizmams. Radioaktyvi spinduliuotė kenkia sveikatai, chroniškai žaloja ir net yra mirtina</p>	<p>7 klasė</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div> <p>Raudoni brūkšneliai prie užrašo “Radioactive” nurodo įpakautos radioaktyvios medžiagos kategoriją. Spinduliuotės sunkumas (intensyvumas) didėja nuo I iki III</p>
<p style="text-align: center;">C</p> <p style="text-align: center;">Ardanti (Ėsdinanti)</p>	<p>Ardančios medžiagos Ardančios yra medžiagos ir preparatai, kurie gali suardyti, gyvus audinius, tokius kaip oda arba gleivinė, kai su jais susiliečia. Be to, jie taip pat ardo (ėsdina) kietas medžiagas, kai kuriuos metalus. Tam pavyzdys gali būti natrio šarmas, sieros rūgštis arba druskos rūgštis</p>	<p>8 klasė</p>
<p style="text-align: center;">N</p> <p style="text-align: center;">Aplinkai pavojinga</p>	<p>Įvairios pavojingos medžiagos ir gaminiai Šiai klasei priskiriamos medžiagos su skirtingomis savybėmis. Svarbiausia grupė yra aplinkai pavojingos medžiagos. Šios medžiagos, patekusios į vandenį arba orą, gali trumpalaikiai ir ilgalaikiai pakenkti grybams, gyvūnams arba mikroorganizmams</p>	<p>9 klasė</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div> <p>Šiuo simboliu jūrų transporte žymimos jūros vandeniui pavojingos medžiagos</p>

Pavojinga medžiaga	Medžiagos savybės	Pavojingas krovinys
<p style="text-align: center;">Xn</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">Kenksminga</p> <p style="text-align: center;">Xi</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">Dirginanti</p>	<p>Kenksmingos ir dirginančios</p> <p>Šiuo simboliu pažymėtos medžiagos ir preparatai laikomi kaip sveikatai kenksmingi. Čia patenka taip pat tie, kurie klasifikuojami kaip sensibilizuojantys arba kurie įtariamai veikiantys kaip vėžį sukeliantys, pavojingi reprodukcijai arba sukeliantys paveldimumo pakitimus (mutageniniai).</p> <p>Dirginančiomis laikomos medžiagos ir preparatai, kurie kontakte su oda arba gleivine gali sukelti nudegimus, atskiri šios grupės atstovai gali sukelti pirminius akių pakenkimus arba veikti dirginančiai kontakte su oda.</p>	
		<div style="text-align: center;"> </div> <p>Pavojingų krovinių transportas</p> <p>Automobiliai, transportuojantys pavojingus krovinius, privalo būti specialiai paženklinėti. Ant automobilinių cisternų dedama išpėjamoji lentelė su tokiomis dviem skaitmenų kombinacijomis. Skaitmenys arba raidžių - skaitmenų kombinacijos viršutinėje dalyje nurodoma šių medžiagų keliamo pavojaus rūšis – 423, pavyzdžiui, reiškia, kad yra pakrauta kieta medžiaga (4), kuri išskiria liepsniąsias (degias) dujas (2 ir 3) ir pavojingai reaguoja su vandeniu. Skaitmenys apatinėje dalyje nurodo medžiagas – 1428, pavyzdžiui, yra natrio. Numeris atitinka numerį Jungtinių Tautų išspausdintame medžiagų sąrašė.</p>